

Πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2025»

Συχνές Ερωτήσεις – Απαντήσεις

1^η Έκδοση

Αθήνα, Ιανουάριος 2025

Πίνακας Περιεχομένων

1.	Προϋποθέσεις Προγράμματος – Όροι Συμμετοχής	3
2.	Αιτούντες – Δικαιούχοι Προγράμματος	12
3.	Επιλέξιμες Κατοικίες.....	14
4.	Επιλέξιμες Λοιπές Δαπάνες	17
5.	Επιλέξιμες Παρεμβάσεις – Προδιαγραφές	18
6.	Πρόταση Παρεμβάσεων	21
7.	Φορολογικά Στοιχεία.....	23
8.	Χρηματοδοτικό Σχήμα - Θέματα Τραπεζών	25
9.	Ενεργειακοί Επιθεωρητές	27
10.	Τρόποι Πληρωμής Προγράμματος.....	28
11.	Ολοκλήρωση Έργου – Έκδοση Παραστατικών	31

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΕΧΝΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

1. Προϋποθέσεις Προγράμματος – Όροι Συμμετοχής

1.1 Ποιους αφορά το Πρόγραμμα;

Το Πρόγραμμα αφορά φυσικά πρόσωπα σε όλη την ελληνική επικράτεια.

1.2 Ποιο είναι το ύψος της χρηματοδότησης και πώς κατανέμεται;

Η συνολική Δημόσια Δαπάνη του Προγράμματος ανέρχεται περίπου σε 396,1 εκ. €. Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Από τον προϋπολογισμό, ποσό 27.380.184,33 € διατίθεται για Οικογένειες με μέλος/μέλη ΑμεΑ, ποσό 91.267.281,11€ διατίθεται για τους Πληγέντες της Θεσσαλίας (συμπεριλαμβανόμενων και των σεισμόπληκτων της δημοτικής κοινότητας Δαμασίου του Δήμου Τυρνάβου) και τους σεισμόπληκτους Αρκαλοχωρίου και Σάμου (εκ των οποίων τα 54.760.368,66€ διατίθενται για τα ευάλωτά νοικοκυριά), ποσό 18.253.456,22€ διατίθεται για οικογένειες με τρία (3) ή περισσότερα εξαρτώμενα τέκνα.

1.3 Ποιοι έχουν δικαίωμα συμμετοχής στο Πρόγραμμα;

Δικαίωμα συμμετοχής στο Πρόγραμμα έχουν φυσικά πρόσωπα που έχουν εμπράγματο δικαίωμα (πλήρης κυριότητα / επικαρπία / ψιλή κυριότητα) σε επιλέξιμη κατοικία ή μισθωτές που μισθώνουν επιλέξιμη κατοικία και αποδεικνύεται με την ύπαρξη μισθωτηρίου συμβολαίου, με διάρκεια υπολειπόμενης ισχύος μίσθωσης τουλάχιστον επτά (7) ετών κατά την υποβολή της αίτησής τους στο πρόγραμμα. Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων δικαιούχων εμπράγματων δικαιωμάτων (συγκυρίων) σε επιλέξιμη κατοικία: αν η κύρια χρήση της υπό αίτηση κατοικίας γίνεται από έναν εκ των συγκυρίων, δικαίωμα συμμετοχής στο Πρόγραμμα έχει μόνον ο συγκύριος που την ιδιοκατοικεί. Αν η κύρια χρήση της υπό αίτηση κατοικίας αφορά σε έτερο πρόσωπο μη συγκύριο (ενοικίαση/δωρεάν παραχώρηση), δικαίωμα συμμετοχής στο Πρόγραμμα έχει οποιοσδήποτε εκ των συγκυρίων με εμπράγματο δικαίωμα πλήρους κυριότητας / επικαρπίας (όχι ψιλή κυριότητα). Ως προς την ανωτέρω κατηγορία για την περίπτωση ενοικίασης, δεν υπάρχει απαίτηση για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα στο μισθωτήριο συμβόλαιο.

1.4 Ποια είναι η προθεσμία υποβολής αιτήσεων;

Αιτήσεις υποβάλλονται από την **8η Ιανουαρίου 2025** ως και την **20η Μαρτίου 2025**.

1.5 Υπάρχουν εισοδηματικά κριτήρια που αποκλείουν τη συμμετοχή στο πρόγραμμα;

Όχι, δεν υπάρχουν απαγορευτικά εισοδηματικά κριτήρια για τη συμμετοχή πρόγραμμα. Ωστόσο, το πρόγραμμα περιλαμβάνει ξεχωριστά κίνητρα για τη στήριξη των ευάλωτων νοικοκυριών: ήτοι με ατομικό εισόδημα κάτω των 5.000 ευρώ ή

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

οικογενειακό εισόδημα κάτω των 10.000 ευρώ, τα οποία λαμβάνουν αυξημένο ποσοστό επιχορήγησης (βλέπε πίνακα 2.2.2. οδηγού εφαρμογής).

1.6 Ποιες παρεμβάσεις επιδοτούνται από το πρόγραμμα;

Βάσει των απαιτήσεων του Προγράμματος για ενεργειακή αναβάθμιση, είναι επιλέξιμες οι δαπάνες:

- Αντικατάστασης κουφωμάτων
- Τοποθέτησης/αναβάθμισης θερμομόνωσης
- Αναβάθμισης συστήματος θέρμανσης/ψύξης
- Τοποθέτησης συστήματος ζεστού νερού χρήσης (ZNX) με χρήση Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ)
- Λοιπές παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας, όπως η εγκατάσταση έξυπνου συστήματος διαχείρισης (smart home) και η εγκατάσταση συστήματος αποθήκευσης ενέργειας (μπαταρίες).

1.7 Ποιος είναι ο ελάχιστος ενεργειακός στόχος που πρέπει να επιτευχθεί στο πλαίσιο του Προγράμματος;

Ο ελάχιστος ενεργειακός στόχος που πρέπει να επιτευχθεί, είναι υποχρεωτική αναβάθμιση κατά τρεις (3) κατηγορίες ενεργειακής κατάταξης τουλάχιστον, σε σχέση με την κατάταξη στο Α' ΠΕΑ, ώστε να εξασφαλίζεται εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας σε ποσοστό άνω του 30%. Η ενεργειακή κατηγορία στην οποία πρέπει να αναβαθμιστεί η κατοικία/κτήριο, μετά την υλοποίηση των παρεμβάσεων, αναγράφεται στη 2^η στήλη του παρακάτω πίνακα (βλ. και πίνακα 3.1.1 Οδηγού Προγράμματος).

Κατάταξη στο Α' ΠΕΑ (μονοκατοικία, μεμον. διαμέρισμα)	Ελάχιστος ενεργειακός στόχος , κατάταξη Β' ΠΕΑ (μονοκατοικία, μεμον. διαμέρισμα)
Β και άνω	Δεν είναι επιλέξιμη η κατοικία
Γ	Α
Δ	Β+
Ε	Β
Ζ	Γ
Η	Δ

1.8 Ποιος είναι ο ανώτατος επιλέξιμος προϋπολογισμός παρεμβάσεων;

Ο ανώτατος επιλέξιμος προϋπολογισμός παρεμβάσεων με ΦΠΑ 24% ανά αίτηση Ωφελούμενου (για μονοκατοικία/μεμονωμένο διαμέρισμα), δεν μπορεί να υπερβαίνει:

α) το γινόμενο του 1,20 € επί το σύνολο της εκτιμώμενης ετήσιας εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh) όπως προκύπτει από το Α΄ Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης,

β) τις 35.000 € για μονοκατοικία/μεμονωμένο διαμέρισμα.

Συνεπώς, ο επιλέξιμος προϋπολογισμός σε μία αίτηση θα είναι το κατώτερο από τα άνω δύο όρια.

Έτσι για παράδειγμα για μια κατοικία, με δηλωμένη επιφάνεια στο Ε9 ίση με 100 m², επιφάνεια που φαίνεται στο Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης ίση με 100 m², και με ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας ίση με 250kWh μετά τις προτεινόμενες παρεμβάσεις με βάση το Α ΠΕΑ ο ανώτατος επιλέξιμος προϋπολογισμός παρεμβάσεων με ΦΠΑ είναι το ποσό των 30.000€. που είναι μικρότερο ποσό εκ των:

α) το γινόμενο του 1,20€ επί το σύνολο της εκτιμώμενης ετήσιας εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh) όπως προκύπτει από το Α΄ Πιστοποιητικό ενεργειακής Απόδοσης, δηλαδή 250kWh/m² x 100 m² x 1,2€/kWh=30.000€

β) τις 35.000€ για μονοκατοικία/μεμονωμένο διαμέρισμα.

1.9 Ποια είναι τα ποσοστά επιχορήγησης στο Πρόγραμμα;

Προβλέπεται μέγιστο ποσοστό επιχορήγησης, σύμφωνα με τις εισοδηματικές κατηγορίες του προγράμματος. Τα ποσοστά επιχορήγησης που αναλογούν στους ωφελούμενους ορίζονται στον πίνακα 2.2.2 του Οδηγού Εφαρμογής του προγράμματος.

1.10 Ποιες κατοικίες είναι επιλέξιμες;

Επιλέξιμες κατοικίες είναι οι μονοκατοικίες και τα μεμονωμένα διαμερίσματα. Οι ορισμοί δίνονται στην ενότητα 2.1.1 του Οδηγού Εφαρμογής και σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο στο οποίο εκδίδονται τα ενεργειακά πιστοποιητικά.

Μία κατοικία, προκειμένου να κριθεί επιλέξιμη, πρέπει να πληροί σωρευτικά τις ακόλουθες γενικές προϋποθέσεις,:

- Υφίσταται **νόμιμα**.
- Δεν έχει κριθεί κατεδαφιστέα.
- Χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία.
- Έχει καταταχθεί βάσει του Α Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (Α Π.Ε.Α.) σε κατηγορία χαμηλότερη ή ίση της **Γ**.

1.11 Πώς νοείται η νομιμότητα;

Η νομιμότητα της κατοικίας αποδεικνύεται βάσει των σχετικών νομιμοποιητικών εγγράφων, με 1^η και κύρια την οικοδομική άδεια. Τα αποδεκτά νομιμοποιητικά έγγραφα αναφέρονται στο τέλος του Παραρτήματος Ι. Ωστόσο, τίθεται υπόψη ότι εφόσον η κατοικία επιλεγεί, θα πρέπει να εκδοθεί και να υποβληθεί Ηλεκτρονική Ταυτότητα Κτιρίου/δημηρμένης ιδιοκτησίας (ΗΤΚ). Συνεπώς, η κατοικία θα πρέπει να πληροί τις προϋποθέσεις για την έκδοση ΗΤΚ.

1.12 Πώς νοείται η χρήση κύριας κατοικίας;

Η κύρια κατοικία δηλώνεται στη φορολογική δήλωση (Έντυπο Ε1) του έτους αναφοράς του Προγράμματος (εκκαθαρισμένη δήλωση φορολογίας 2023). Εάν το ακίνητο χρησιμοποιείται για εκμετάλλευση ή δωρεάν παραχώρηση και άρα δεν δηλώνεται ως κατοικία από τον αιτούντα, η χρήση του ως κύρια κατοικία προκύπτει από το έντυπο Ε1 του χρήστη της κατοικίας. Η ενοικίαση/παραχώρηση προκύπτει από το έντυπο Ε2 του αιτούντα. Η κύρια χρήση θα πρέπει να αποδεικνύεται μέσα στα τελευταία τρία (3) χρόνια, με προτεραιότητα το έτος αναφοράς του προγράμματος (φορολογικό έτος 2023). Σε περίπτωση που το ακίνητο το 2023 δεν ήταν σε χρήση (κενή κατοικία), τότε χρησιμοποιούνται τα αντίστοιχα στοιχεία της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος του αιτούντα, ενός εκ των δύο προηγούμενων φορολογικών ετών (2022 ή 2021). Τέλος, για κατοικία που αποκτήθηκε μετά τις 31.12.2023 ("πρόσφατη απόκτηση"), ο αιτών δεσμεύεται για την χρήση της ως κύρια κατοικία με σχετική υπεύθυνη δήλωση (Παράρτημα VIII) δηλώνοντας και τον χρήστη αυτής.

Στην περίπτωση αίτησης από ενοικιαστή (χρήστη ακινήτου με υπολειπόμενη διάρκεια μίσθωσης άνω των 7 ετών χωρίς εμπράγματο δικαίωμα στο ακίνητο) η χρήση κύριας κατοικίας προκύπτει από το Ε1 του χρήστη της κατοικίας (ενοικιαστής) ενώ η ενοικίαση προκύπτει από το Ε2 του ιδιοκτήτη.

1.13 Πως μπορώ να συμμετάσχω στο πρόγραμμα;

Κάθε φυσικό πρόσωπο που επιθυμεί να συμμετάσχει στο Πρόγραμμα, πρέπει αρχικά να ελέγξει εάν η κατοικία του μπορεί να θεωρηθεί «επιλέξιμη».

Στη συνέχεια απευθύνεται σε ενεργειακό επιθεωρητή για την έκδοση του Α' Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης καθώς και για την συμπλήρωση του Εντύπου Πρότασης Παρεμβάσεων (καταχωρίζεται ηλεκτρονικά).

Ο αιτών εφόσον συγκεντρώσει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, υποβάλλει ηλεκτρονικά, σε συνεργασία με τον Ενεργειακό Επιθεωρητή που εξέδωσε το ΠΕΑ, την αίτησή του στο πληροφοριακό σύστημα της επίσημης διαδικτυακής πύλης του Προγράμματος κατά το διάστημα υποβολής αιτήσεων.

1.14 Πώς θα ξέρω σε ποια ενεργειακή κατηγορία βρίσκεται το ακίνητο μου και ότι μπορώ να συμμετέχω στο πρόγραμμα;

Η ενεργειακή κατηγορία θα προκύψει από την ενεργειακή επιθεώρηση και θα καταγράφεται στο Πιστοποιητικό Ενεργειακή Απόδοσης που θα εκδοθεί από τον Ενεργειακό Επιθεωρητή. Γενικά πάντως οι κατοικίες με ανεπαρκή θερμομόνωση είναι πολύ ενεργοβόρες και εφόσον δεν έχει γίνει ριζική ανακαίνιση, θα βρίσκονται με μεγάλη πιθανότητα σε κατηγορία μικρότερη ή το πολύ ίση της Γ.

1.15 Ποιες είναι οι προϋποθέσεις για την ηλεκτρονική υποβολή αίτησης στο Πρόγραμμα;

Για να προβεί στην αίτηση ο αιτών θα πρέπει:

- Να έχει κωδικούς πρόσβασης στην εφαρμογή TAXISnet. Δεν υφίσταται δυνατότητα υποβολής αίτησης στο πρόγραμμα για φυσικά πρόσωπα που δεν είναι πιστοποιημένα μέσω της ανωτέρω εφαρμογής και δεν έχουν κωδικούς πρόσβασης σε αυτή.
- Σε περίπτωση που υπάρχουν εκκρεμότητες νομιμοποίησης/τακτοποίησης στο ακίνητο, η υποβολή δήλωσης για υπαγωγή σε νόμο τακτοποίησης αυθαιρέτων κατασκευών θα πρέπει να έχει γίνει πριν την υποβολή της αίτησης στο Πρόγραμμα.
- Να έχει ολοκληρωθεί η υποβολή και εκκαθάριση φορολογικής δήλωσης για το φορολογικό έτος 2023.
- Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων δικαιούχων εμπράγματων δικαιωμάτων στο ακίνητο θα πρέπει να έχει εξασφαλισθεί η συναίνεση των συγκύριων και να αναγράφεται ορθά ο αριθμός παροχής ηλεκτρικής ενέργειας στη δήλωση των στοιχείων ακινήτων (Ε9) τους.
- Σε περίπτωση πρόσφατης απόκτησης ακινήτου (απόκτηση για πρώτη φορά εμπράγματος δικαιώματος επί του ακινήτου μετά τις 31/12/2023) θα πρέπει να έχει προηγηθεί η καταχώρηση/τροποποίηση των στοιχείων στο Ε9 και μετά να προχωρήσει ο ενδιαφερόμενος στην υποβολή αίτησης.

1.16 Ποια είναι τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υποβολή της αίτησης;

Τα απαιτούμενα δικαιολογητικά παρατίθενται αναλυτικά στο Παράρτημα Ι του Οδηγού Εφαρμογής του Προγράμματος. Αυτά είναι:

1. Οικοδομική Άδεια ή/και άλλο αντίστοιχο/πρόσθετο νομιμοποιητικό έγγραφο.
2. Βεβαίωσης διεύθυνσης από οικείο ΟΤΑ, εφόσον η διεύθυνση δεν ταυτίζεται με τα δικαιολογητικά που προσκομίζονται.
3. Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης (Α΄ ΠΕΑ).
4. Για ενοικίαση ή δωρεάν παραχώρηση, απαιτείται Δήλωση συμμόρφωσης με τον κανονισμό De Minimis σύμφωνα με το **Παράρτημα VI**.
5. **Μισθωτήριο συμβόλαιο** (περίπτωση υποβολής αίτησης από μισθωτή).

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

6. Για φορολογικούς κάτοικους εξωτερικού:
  - α) Πιστοποιητικό Φορολογικής Κατοικίας (CERTIFICATE OF TAX RESIDENCE)
  - β) Φορολογική δήλωση για το έτος αναφοράς, που έχει υποβληθεί στη χώρα Φορολογικής Κατοικίας.
Επίσημα μεταφρασμένα στην Ελληνική Γλώσσα από αρμόδια αρχή.
7. Για μη υπόχρεους φορολογικής δήλωσης, Υπεύθυνη Δήλωση σύμφωνα με το **Παράρτημα VII**.
8. Για πρόσφατη απόκτηση ακινήτου (μετά από τις 31.12.2023) υποβάλλονται:
  - α) Οι τίτλοι ιδιοκτησίας.
  - β) Το πιστοποιητικό μεταγραφής από το αρμόδιο υποθηκοφυλακείο ή το πιστοποιητικό καταχώρησής του στα κτηματολογικά φύλλα του οικείου Κτηματολογικού Γραφείου.
  - γ) Υπεύθυνη Δήλωση ν.1599/1986 του αιτούντος (**Παράρτημα VIII**), όπου δηλώνεται ότι το ακίνητο θα χρησιμοποιηθεί ως κύρια κατοικία.
9. Για οικογένειες με μέλος/μέλη ΑΜΕΑ, υποβάλλεται η «Γνωστοποίηση Αποτελέσματος Πιστοποίησης Αναπηρίας», που εκδίδεται από το Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας ή έγγραφο κατά περίπτωση από υγειονομική επιτροπή πιστοποίησης/γνωμάτευσης αναπηρίας ή άλλη αρμόδια αρχή, η οποία κατά το νόμο εξακολουθεί να ασκεί τις αρμοδιότητές της.
10. Σε περίπτωση οικογενειών με τρία (3) εξαρτώμενα τέκνα, υποβάλλεται Πιστοποιητικό οικογενειακής κατάστασης που εκδόθηκε **τον τελευταίο μήνα**.

1.17 Είναι απαραίτητη η φωτογραφική απεικόνιση της κατάστασης πριν και μετά την υλοποίηση των παρεμβάσεων;

Όχι, δεν απαιτείται φωτογραφική απεικόνιση πριν και μετά τις παρεμβάσεις.

1.18 Τι γίνεται σε περίπτωση που τα νομιμοποιητικά έγγραφα που απαιτούνται δεν είναι άμεσα διαθέσιμα ή σε περίπτωση που η οικοδομική άδεια έχει χαθεί;

Για να θεωρηθεί ολοκληρωμένη η αίτηση θα πρέπει να αναρτηθούν ηλεκτρονικά όλα τα δικαιολογητικά. Ειδικά στην περίπτωση βεβαιωμένης, από την αρμόδια υπηρεσία, απώλειας οικοδομικής άδειας, προσκομίζεται η σχετική βεβαίωση απώλειας και άλλο αποδεικτικό έγγραφο (π.χ. συμβόλαιο) από το οποίο να προκύπτει ο αριθμός της άδειας και η επιφάνεια του κτηρίου/κτηριακής μονάδας. Σε κάθε περίπτωση κατά την υποβολή της Ηλεκτρονικής ταυτότητας κτιρίου, ανάλογα την περίπτωση, όταν έχει απολεσθεί ο φάκελος της άδειας θα πρέπει είτε να έχει προηγηθεί ανασύσταση φακέλου στην πολεοδομία ή ένταξη στο νόμο των αυθαιρέτων και περαίωση της διαδικασίας αυτής.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

1.19 Σε ποιο στάδιο της υπαγωγής σε νόμο τακτοποίησης θα πρέπει να βρίσκεται η δήλωση του μηχανικού σε σχέση με την αίτησή του ωφελούμενου στο πρόγραμμα; Θα πρέπει να προσκομίσουν κάποια έγγραφα;

Σε περίπτωση νομιμοποίησης/τακτοποίησης ακινήτου θα πρέπει:

- **Πριν την υποβολή αίτησης** στο Πρόγραμμα θα πρέπει να έχει γίνει η αρχική δήλωση υπαγωγής σε νόμο τακτοποίησης αυθαιρέτων κατασκευών.
- **Μετά την υποβολή αίτησης** στο Πρόγραμμα **και πριν την έκδοση ηλεκτρονικής ταυτότητας κτιρίου**, μεταγενέστερη δήλωση για υπαγωγή σε νόμο τακτοποίησης αυθαιρέτων κατασκευών, δύναται να υποβληθεί σε περίπτωση απόκλισης της Ωφέλιμης επιφάνειας του ακινήτου μέχρι του ορίου των επτά (7) τετραγωνικών μέτρων, προκειμένου οι ενεργειακές παρεμβάσεις να είναι σύμφωνες με την κείμενη νομοθεσία. πριν την τελική εκταμίευση των ωφελημάτων, η δήλωση για υπαγωγή σε νόμο
- **Κατά την έκδοση Ηλεκτρονικής Ταυτότητας Κτιρίου**, η δήλωση για υπαγωγή σε νόμο τακτοποίησης θα πρέπει να είναι "σε οριστική υπαγωγή" σύμφωνα με την παρ.7 του άρθρου 81 του ν.4495/2017 (με πληρωμή τουλάχιστον του 30% του προστίμου).
- **Πριν την τελική εκταμίευση των ωφελημάτων**, η δήλωση για υπαγωγή σε νόμο τακτοποίησης θα πρέπει να είναι περαιωμένη σύμφωνα με την παρ.8 του άρθρου 81 του ν.4495/2017.

Τα έγγραφα που πρέπει να προσκομιστούν είναι τα απαραίτητα με βάση το Παράρτημα Ι του Οδηγού εφαρμογής προγράμματος.

1.20 Ποιο εισόδημα λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό της κατηγορίας επιχορήγησης;

Ως **εισόδημα** λαμβάνεται το άθροισμα:

- του Συνολικού Δηλωθέντος εισοδήματος,
- των Απαλλασσόμενων και Αυτοτελών Φορολογούμενων εισοδημάτων.
- της Προστιθέμενης Διαφοράς Αντικειμενικών Δαπανών, όλων των μελών της οικογένειας του αιτούντος.

Τα άνω εισοδήματα προκύπτουν από την Πράξη Προσδιορισμού Φόρου του φορολογικού έτους 2023 και εμφανίζονται (κατά περίπτωση όσα από τα 3 υπάρχουν) στον Πίνακα Δ.1 αυτής.

1.21 Πόσες αιτήσεις μπορεί να υποβάλει ο κάθε ενδιαφερόμενος;

Για κάθε φυσικό πρόσωπο (για κάθε ΑΦΜ αιτούντα) είναι δυνατή η υποβολή μόνο μίας (1) αίτησης, σύμφωνα με τους όρους του Προγράμματος. Για αναλυτικές

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

λεπτομέρειες και για τις ημερομηνίες υποβολής αιτήσεων ανατρέξτε στον Οδηγό Εφαρμογής του Προγράμματος.

1.22 Έχω υποβάλει αίτηση στο πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον ΙΙ», «Εξοικονομώ-Αυτονομώ», «Εξοικονομώ 2021», «Εξοικονομώ 2023», «Εξοικονομώ Ανακαινίζω για Νέους». Μπορώ να υποβάλλω αίτηση στο νέο Πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2025» για το ίδιο ακίνητο;

Κατοικίες, με ενεργή αίτηση σε κάποιο από τα προγράμματα ενεργειακής αναβάθμισης «Εξοικονόμηση κατ' Οίκον ΙΙ», «Εξοικονομώ-Αυτονομώ», «Εξοικονομώ 2021», «Εξοικονομώ 2023», «Εξοικονομώ Ανακαινίζω για Νέους», δεν έχουν δικαίωμα υποβολής αίτησης στο τρέχον πρόγραμμα. Εξαιρέση αποτελεί η περίπτωση συμμετέχοντος διαμερίσματος αίτησης πολυκατοικίας «τύπου Β» του Προγράμματος «Εξοικονομώ –Αυτονομώ», για το οποίο επιτρέπεται να υποβληθεί αίτηση ως διαμέρισμα στο τρέχον Πρόγραμμα.ΕΕ. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις η αίτηση πρέπει να έχει ακυρωθεί οριστικά.

Για περισσότερες πληροφορίες ανατρέξτε στην σχετική ενότητα του Οδηγού Εφαρμογής του Προγράμματος.

1.23 Μπορεί κάποιος να συμμετάσχει τόσο στο Πρόγραμμα “Εξοικονομώ 2025”, όσο και στο Πρόγραμμα «Αλλάζω Σύστημα Θέρμανσης και Θερμοσίφωνα», το οποίο καλύπτει δαπάνες για την εγκατάσταση ή την αντικατάσταση Συστήματος Θέρμανσης ή/και Ηλιακού Θερμοσίφωνα;

Σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος έχει ήδη υποβάλει αίτηση ή προτίθεται να υποβάλει αίτηση στο Πρόγραμμα “Εξοικονομώ 2025”, καθώς και στο Πρόγραμμα «Αλλάζω Σύστημα Θέρμανσης και Θερμοσίφωνα», δεν είναι δυνατή η λήψη ενίσχυσης για τις ίδιες δαπάνες ή μέρος αυτών. Η συμμετοχή σε πολλαπλά προγράμματα για την ίδια δαπάνη απαγορεύεται, σύμφωνα με την αρχή της μη διπλής ενίσχυσης, η οποία διασφαλίζει τη σωστή διαχείριση και αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

1.24 Μπορεί κάποιος να συμμετάσχει στο Πρόγραμμα “Εξοικονομώ 2025”, εφόσον είχε ενταχθεί σε προγενέστερο πρόγραμμα το οποίο επιδοτούσε σημειακές παρεμβάσεις εξοικονόμησης (πχ «Ανακυκλώνω - Αλλάζω Συσκευή», «Ανακυκλώνω - Αλλάζω Θερμοσίφωνα» κ.λπ.);

Σε περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος έχει ήδη υποβάλει αίτηση ή προτίθεται να υποβάλει αίτηση στο Πρόγραμμα “Εξοικονομώ 2025”, και έχει συμμετάσχει στο παρελθόν σε προγράμματα τα οποία επιδοτούσαν σημειακά παρεμβάσεις εξοικονόμησης (πχ ηλιακό θερμοσίφωνα, κλιματιστικά κ.α.) όπως για παράδειγμα τα Προγράμματα «Ανακυκλώνω - Αλλάζω Συσκευή», «Ανακυκλώνω - Αλλάζω

Θερμοσίφωνα» ή άλλα παρεμφερή, δεν είναι δυνατή η λήψη ενίσχυσης για τις ίδιες δαπάνες που έχουν ήδη επιδοτηθεί σε προγενέστερο πρόγραμμα. Η συμμετοχή σε πολλαπλά προγράμματα για την ίδια δαπάνη απαγορεύεται, σύμφωνα με την αρχή της μη διπλής ενίσχυσης, η οποία διασφαλίζει τη σωστή διαχείριση και αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

2. Αιτούντες – Δικαιούχοι Προγράμματος

2.1 Σε περίπτωση ύπαρξης περισσότερων δικαιούχων εμπράγματων δικαιωμάτων (συγκύριων) σε επιλέξιμη κατοικία: αν η κύρια χρήση της υπό αίτηση κατοικίας γίνεται από έναν εκ των συγκύριων, δικαίωμα συμμετοχής στο Πρόγραμμα γιατί έχει μόνον ο συγκύριος που την ιδιοκατοικεί;

Γιατί είναι η πιο δίκαιη λογική, καθώς με τον τρόπο αυτό τόσο η υφιστάμενη κατανάλωση ενέργειας, η εξοικονόμηση που θα επιτευχθεί, όσο και τα έξοδα που θα δαπανηθούν για τον λόγο αυτό, σχετίζονται με το ίδιο πρόσωπο.

2.2 Κατέχω το 50% εμπράγματος δικαιώματος και κάνω χρήση του ακινήτου, όπως προβλέπεται. Έχω δικαίωμα υποβολής αίτησης;

Ναι. Ως προς το ποσοστό συγκυριότητας, δεν υπάρχει περιορισμός για το ποιο ποσοστό ιδιοκτησίας θα πρέπει να έχει ο αιτών.

2.3 Είμαι ενοικιαστής σε μια κατοικία. Έχω δικαίωμα υποβολής αίτησης;

Δικαίωμα υποβολής αίτησης έχουν ενοικιαστές-μισθωτές που μισθώνουν επιλέξιμη κατοικία και αποδεικνύεται με την ύπαρξη μισθωτηρίου συμβολαίου, με διάρκεια υπολειπόμενης ισχύος μίσθωσης τουλάχιστον επτά (7) ετών κατά την υποβολή της αίτησής τους στο πρόγραμμα.

2.4 Είναι απαραίτητη η συναίνεση όλων των συνιδιοκτητών του ακινήτου για την υποβολή της αίτησης; Με ποιον τρόπο δηλώνεται στο πρόγραμμα;

Η συναίνεση όλων των συνιδιοκτητών του ακινήτου είναι απαραίτητη. Ο αιτών κατά την υποβολή της αίτησης δηλώνει υπεύθυνα ότι την έχει εξασφαλίσει στο πλαίσιο της δήλωσης του Παραρτήματος ΙΙΙ του Οδηγού.

2.5 Σε περιπτώσεις που κάποιος εκ των συγκύριων δεν έχει δικαιοπρακτική ικανότητα ή είναι ανήλικος, είναι απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη του και πώς πιστοποιείται αυτή;

Στην περίπτωση αυτή είναι απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη του και αυτή θα δοθεί από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα ή το συμπαραστάτη, αναλόγως με την περίπτωση, όπως ορίζεται στο νόμο (Αστικός Κώδικας και Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας), εφαρμοζόμενων των διατάξεων περί γονικής μέριμνας, επιτροπείας ανηλίκου και δικαστικής συμπάρστασης (στερητικής και επικουρικής).

2.6 Για κατοικία που κατέχω και στην οποία ιδιοκατοικώ έχω υπαχθεί στο Πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2021», «Εξοικονομώ 2023», «Εξοικονομώ-Ανακαινίζω για Νέους». Έχω δικαίωμα να υποβάλλω αίτηση στο «Εξοικονομώ 2025» για διαφορετική κατοικία που νοικιάζω σε τρίτο πρόσωπο;

Εφόσον πρόκειται για διαφορετική κατοικία η οποία χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία από τον ενοικιαστή σας, ναι. Στο πλαίσιο του προγράμματος μπορεί να κατατεθεί μια αίτηση ανά ΑΦΜ και μια αίτηση ανά ιδιοκτησία.

2.7 Σε ακίνητο στο οποίο έγινε τακτοποίηση αυθαίρετων χώρων, υπάρχουν συγκύριοι, στον οποίων το έντυπο Ε9 αναγράφεται η παλιά επιφάνεια, πριν την τακτοποίηση. Πρέπει να κάνουν τροποποίηση του εντύπου Ε9 τους ή αρκεί να είναι τροποποιημένο του αιτούντα;

Ο έλεγχος δήλωσης της επιφάνειας κυρίων χώρων γίνεται μόνο στο έντυπο Ε9 του αιτούντα και όχι και των συγκύριων.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΣΕ
ΤΕΧΝΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΤΡΗΡΙΟ
ΕΛΛΑΔΑΣ

HDB
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ελλάδα 2.0
ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

3. Επιλέξιμες Κατοικίες

3.1 Μας ενδιαφέρει να εντάξουμε στο πρόγραμμα την πολυκατοικία στην οποία έχουμε διαμερίσματα. Ποια είναι τα βήματα που πρέπει να κάνουμε για να υποβάλλουμε αίτηση;

Επιλέξιμα ακίνητα είναι μόνο οι μονοκατοικίες και μεμονωμένα διαμερίσματα, οι πολυκατοικίες **δεν είναι επιλέξιμες** στο πρόγραμμα.

3.2 Έχω εξοχική κατοικία, την οποία θέλω να αναβαθμίσω ενεργειακά. Μπορώ να υποβάλω αίτηση;

Όχι. Οι εξοχικές και δευτερεύουσες κατοικίες, δεν είναι επιλέξιμες για το Πρόγραμμα.

3.3 Υπό κατασκευή ή ημιτελείς κατοικίες εντάσσονται στο Πρόγραμμα;

Ημιτελείς κατοικίες δεν είναι επιλέξιμες για το Πρόγραμμα. Όταν το Πρόγραμμα αναφέρεται σε «κατοικίες», νοούνται οι αποπερατωμένες και ήδη ηλεκτροδοτημένες.

3.4 Ακίνητα που είναι κτισμένα με αρωγή εντάσσονται στο Πρόγραμμα;

Τα ακίνητα για τα οποία υπάρχει βεβαίωση Υποθηκοφυλακείου ότι πρόκειται για αρωγή του Ελληνικού Δημοσίου ή οικοδομική άδεια για προσθήκη σε ήδη υφιστάμενο κτήριο από αρωγή, εντάσσονται στο Πρόγραμμα (βλ. Παράρτημα Ι).

3.5 Τι συμβαίνει σε περιπτώσεις προσφυγικών ή εργατικών κατοικιών;

Για κτήριο ή τμήμα αυτού που, βάσει ειδικών διατάξεων, έχει ανεγερθεί χωρίς την υποχρέωση έκδοσης οικοδομικής άδειας από την πολεοδομία (π.χ. κτήριο που κατασκευάστηκε από την Πρόνοια) θα πρέπει να προσκομισθεί σχετικό έγγραφο από την αρμόδια υπηρεσία (π.χ. Τμήμα Πρόνοιας της Γενικής Διεύθυνσης Περιφέρειας στο οποίο τηρούνται σήμερα τα στοιχεία).

3.6 Έχω διαμέρισμα το οποίο μου έχει παραχωρηθεί από τη ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ) και έχω Συμφωνητικό Παραχώρησης Χρήσης Διαμερίσματος. Μπορώ να υποβάλλω αίτηση στο πρόγραμμα;

Εάν η ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ) έχει εκδώσει οριστικό τίτλο παραχωρητηρίου, τότε μπορεί να υποβληθεί αίτηση στο πρόγραμμα για το ακίνητο. Σε περίπτωση που δεν έχει εκδοθεί οριστικός τίτλος παραχωρητηρίου από τη ΔΥΠΑ (πρώην ΟΑΕΔ), ο τελευταίος παραμένει αποκλειστικός κύριος του διαμερίσματος. Συνεπώς εάν δεν έχει παρέλθει ο καιρός της παραχώρησης και δεν έχει εκδοθεί παραχωρητήριο, δεν

είναι κύριος του διαμερίσματος το φυσικό αυτό πρόσωπο και δεν μπορεί να προχωρήσει σε υποβολή αίτησης.

3.7 Κτήριο κατοικίας που έχει υπαχθεί στις διατάξεις του άρθρου 15 του Ν.1337/1983 (νόμος «Τρίτση»), είναι επιλέξιμο;

Εφόσον έχουν ολοκληρωθεί η α' και β' φάση του Ν.1337/1983, έχει αποπληρωθεί το σύνολο του προστίμου και δεν έχει απορριφθεί με απόφαση του αρμοδίου κατά περίπτωση οργάνου η αίτηση για την εξαίρεση από την κατεδάφιση, μπορεί να υποβληθεί αίτηση στο Πρόγραμμα, εφόσον βέβαια η κατοικία ικανοποιεί και τους λοιπούς όρους επιλεξιμότητας του Προγράμματος.

3.8 Ένα ενιαίο διαμέρισμα κατά το 2023, χωρίστηκε σε 2 διαμερίσματα μετά τις 31/12/2023. Μπορούν να ενταχθούν στο πρόγραμμα τα δύο νέα διαμερίσματα και πώς αποδεικνύεται η κύρια χρήση;

Η περίπτωση αυτή αντιμετωπίζεται ως πρόσφατη απόκτηση ακινήτων (απόκτηση για πρώτη φορά εμπράγματος δικαιώματος επί του ακινήτου μετά τις 31/12/2023) και θα πρέπει να έχει προηγηθεί η καταχώρηση/τροποποίηση των στοιχείων στο έντυπο Ε9 καθώς και η υποβολή Υπεύθυνης Δήλωσης για την χρήση του ακινήτου ως κύρια κατοικία από τον εκάστοτε αιτών. Μετά μπορεί να προχωρήσει ο ενδιαφερόμενος στην υποβολή αίτησης. Το ενεργειακό πιστοποιητικό θα πρέπει να αφορά σε κάθε χωριστό διαμέρισμα.

3.9 Σε περίπτωση που η κατοικία έχει κτιστεί μεταπολεμικά, δεν έχει οικοδομική άδεια ούτε και έχει δηλωθεί σε νόμο τακτοποίησης αυθαίρετων κατασκευών, αλλά δηλώνεται κανονικά στη φορολογική δήλωση, είναι επιλέξιμη; Ποια δικαιολογητικά πρέπει να προσκομιστούν για την παραπάνω κατοικία;

Η αναγραφή της κατοικίας στη φορολογική δήλωση **δεν** συνεπάγεται ότι το κτήριο υφίσταται νόμιμα. Πρέπει να προσκομισθεί οικοδομική άδεια ή αντίστοιχο σχετικό νομιμοποιητικό έγγραφο (π.χ. εξαίρεση από κατεδάφιση) ότι το κτήριο υφίσταται πλέον νόμιμα. Τα αντίστοιχα/πρόσθετα της οικοδομικής άδειας νομιμοποιητικά έγγραφα που μπορούν να προσκομιστούν αναφέρονται στο Παράρτημα Ι του Οδηγού Εφαρμογής του Προγράμματος. Επιπρόσθετα στο πρόγραμμα «εξοικονομώ 2025» απαιτείται η υποβολή Ηλεκτρονικής Ταυτότητας Κτιρίου η έκδοση της οποίας προϋποθέτει την ύπαρξη των απαραίτητων νομιμοποιητικών εγγράφων.

3.10 Περίπτωση διαμερισμάτων, τα οποία στην οικοδομική άδεια φαίνονται ως ένα ενιαίο κατάστημα αλλά στο Ε9 και Ε1 δηλώνονται σαν δύο ξεχωριστές κατοικίες, μπορούν να υπαχθούν στο πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2023»;

Μπορεί να υποβληθεί αίτηση στο Πρόγραμμα, εφόσον πληρούνται τα κριτήρια επιλεξιμότητας του Προγράμματος για τις συγκεκριμένες κατοικίες.

3.11 Είμαι πλήρης κύριος διαμερίσματος, το οποίο κατά το φορολογικό έτος 2023, είχα παραχωρήσει δωρεάν στο παιδί μου. Θεωρείται επιλέξιμη η κατοικία;

Ναι, εφόσον το παιδί σας έχει δηλώσει το διαμέρισμα ως κύρια κατοικία (Ε1 φορολογικού έτους 2023) και παράλληλα έχει δηλωθεί η δωρεάν παραχώρηση (Ε2 φορολογικού έτους 2023).

3.12 Είμαι ιδιοκτήτης ενός διαμερίσματος που ιδιοκατοικώ και δύο διαμερισμάτων που παραχωρώ δωρεάν στα παιδιά μου σε τριπλοκατοικία. Μπορώ να υποβάλλω αίτηση;

Η τριπλοκατοικία θεωρείται πολυκατοικία, επομένως δεν είναι δυνατή η υποβολή αίτησης στο πλαίσιο του προγράμματος ως πολυκατοικία. Ωστόσο, έχετε τη δυνατότητα να υποβάλετε μία (1) αίτηση για μία από τις τρεις ιδιοκτησίες σας, επιλέγοντας αυτή που επιθυμείτε να εντάξετε στο πρόγραμμα.

3.13 Σε μονοκατοικία με επιφάνεια 90 τ.μ., έχει βγει άδεια για μία προσθήκη κατ' επέκταση 30 τ.μ. Κατά την πρώτη ενεργειακή επιθεώρηση η προσθήκη δεν θα υφίσταται και θα κατασκευασθεί στο μεσοδιάστημα έως την έκδοση του δεύτερου Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης. Είναι επιλέξιμη η κατοικία;

Ουσιαστικά το 2^ο ΠΕΑ θα αφορά διαφορετικό κτήριο και μάλιστα κατασκευασμένο με διαφορετικές απαιτήσεις (βλ. Κ.Εν.Α.Κ.). Σε αυτήν την περίπτωση το αρχικό κτίριο (υφιστάμενο και προσθήκη) θα κατατάσσονταν σε διαφορετική ενεργειακή κατηγορία από το υφιστάμενο μόνο του και συνεπώς ο στόχος αναβάθμισης θα ήταν διαφορετικός. Επειδή δεν είναι εφικτός ο προσδιορισμός όλων των παραπάνω στο επίπεδο του Προγράμματος η κατοικία δεν είναι επιλέξιμη.

4. Επιλέξιμες Λοιπές Δαπάνες

4.1 Εκτός από τις ενεργειακές παρεμβάσεις καλύπτεται και η αμοιβή συμπληρωματικών δαπανών που θα χρειαστεί να κάνω; Ποιες είναι αυτές και πότε θα πρέπει να τις δηλώσω;

Ως ένα καθορισμένο ποσό καλύπτονται 4 άλλα είδη δαπανών εκτός από τις ενεργειακές παρεμβάσεις που θα χρειαστεί ο ωφελούμενος:

- 1) Το κόστος για τη διενέργεια των δύο ενεργειακών επιθεωρήσεων και τη συμπλήρωση των εντύπων Πρότασης Παρεμβάσεων και Καταγραφής Παρεμβάσεων (καταχωρίζονται ηλεκτρονικά).
- 2) Η αμοιβή για την κατάρτιση της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας Κτιρίου/Διηρημένης Ιδιοκτησίας
- 3) Η αμοιβή του συμβούλου έργου (για την υποβολή της αίτησης και την όλη διαχείρισή της, συμπεριλαμβανομένης της προσκόμισης των δικαιολογητικών έως την τελική εκταμίευση).
- 4) Η αμοιβή για τυχόν εκδόσεις αδειών/εγκρίσεων/βεβαίωσης άρθρου 30 Ν.4495/2017 ή εκπόνησης μελετών (στο πλαίσιο έκδοσης αδειών/εγκρίσεων) που απαιτούνται από την κείμενη νομοθεσία για την υλοποίηση παρεμβάσεων (όπως για παράδειγμα αμοιβή για έγκριση εργασιών δόμησης μικρής κλίμακας)

Κατά το στάδιο υποβολής της αίτησης θα πρέπει να δηλώσει ποια από αυτά προβλέπεται να απαιτηθούν στην περίπτωση του. Αναλυτικά, το ύψος των λοιπών δαπανών παρουσιάζεται στην ενότητα 4.2 του Οδηγού Εφαρμογής.

4.2 Ποια είναι τα μη στεγασμένα επαγγέλματα για τα οποία χρειάζεται να καταβληθούν ασφαλιστικές εισφορές ΙΚΑ που, με βάση την κείμενη νομοθεσία, βαρύνουν τον Ωφελούμενο του Προγράμματος ως «κύριο του έργου»; Οι ασφαλιστικές εισφορές ΙΚΑ εργατοτεχνιτών είναι επιλέξιμες δαπάνες;

Στα μη στεγασμένα επαγγέλματα περιλαμβάνονται κυρίως οι οικοδόμοι-εργατοτεχνίτες που ασχολούνται με την τοποθέτηση θερμομόνωσης, κατασκευή επιχρισμάτων, αποξηλώσεις/καθαιρέσεις και αποκομιδή, διαμόρφωση κλίσεων απορροής στο δώμα, υγραμόνωση, χρωματισμούς, κ.λπ.

Στο κόστος κάθε παρέμβασης, περιλαμβάνονται εκτός των υλικών και του ΦΠΑ, και το κόστος εργασίας. Στο κόστος εργασίας συμπεριλαμβάνονται τυχόν απαιτούμενες ασφαλιστικές εισφορές ΙΚΑ για τις οικοδομικές εργασίες που εκτελούνται από εργατοτεχνίτες (μη στεγασμένα επαγγέλματα) και οι οποίες βαρύνουν τον Ωφελούμενο του Προγράμματος ως «κύριο του έργου» και οι οποίες είναι επιλέξιμες από το πρόγραμμα.

5. Επιλέξιμες Παρεμβάσεις – Προδιαγραφές

5.1 Πότε είναι επιλέξιμες οι παρεμβάσεις;

Επιλέξιμες είναι οι παρεμβάσεις που ολοκληρώνονται μετά την έκδοση του Α΄ ΠΕΑ. Σε κάθε περίπτωση οι δαπάνες θα πρέπει να έχουν πραγματοποιηθεί από την 01/01/2022 (ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών βάσει του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας) και μετά.

Δεν είναι επιλέξιμα έργα τα οποία, βάσει των προσκομιζόμενων παραστατικών δαπάνης, έχουν ολοκληρωθεί ως προς το φυσικό αντικείμενο ή έχουν εκτελεστεί πλήρως μέχρι και την ημερομηνία υποβολής της αίτησης.

Διευκρινίζεται ότι, στα πλαίσια των απαιτήσεων του Προγράμματος γίνονται δεκτά ΠΕΑ, που έχουν εκδοθεί μετά την 27.11.2017 (ημερομηνία ενεργοποίησης του πληροφοριακού συστήματος έκδοσης Πιστοποιητικών Ενεργειακής Απόδοσης βάσει του Κ.Εν.Α.Κ που έχει εγκριθεί με την απόφαση ΔΕΠΕΑ/οικ. 178581/30.06.2017, ΦΕΚ Β΄ 2367/12.07.2017), και προ τις 01/01/2022, καθώς και μελέτες και Εγκρίσεις Εργασιών Δόμησης Μικρής Κλίμακας και βεβαίωσης άρθρου 30 Ν.4495/2017 που έχουν εκδοθεί προ τις 01/01/2022, η δαπάνη τους όμως δεν είναι επιλέξιμη από το Πρόγραμμα.

5.2 Είναι επιλέξιμη η θερμομόνωση σε δώμα ή σε πιλοτή από το Πρόγραμμα όταν η αίτηση υποβάλλεται ως «μεμονωμένο διαμέρισμα»;

Ναι, είναι επιλέξιμη θερμομόνωση δώματος όταν η αίτηση αφορά σε διαμέρισμα τελευταίου ορόφου, όπως επίσης η θερμομόνωση πιλοτής όταν πρόκειται για το διαμέρισμα του πρώτου υπερ του ισογείου και εφόσον συναινέσουν οι συνιδιοκτήτες σύμφωνα με όσα προβλέπονται από τον κανονισμό της πολυκατοικίας. Τεχνικά ορθή λύση είναι η μόνωση όλης της επιφάνειας του δώματος ή της πιλοτής, όμως, βάσει των όρων υλοποίησης των χρηματοδοτούμενων προγραμμάτων επιλέξιμες δαπάνες στο πρόγραμμα είναι μόνο αυτές που αντιστοιχούν σε παρεμβάσεις που αφορούν στην ιδιοκτησία σας. Εν προκειμένω μπορούν να ενταχθούν μόνο οι επιφάνειες που αφορούν στο επιλέξιμο «μεμονωμένο» διαμέρισμα.

5.3 Είναι επιλέξιμη δαπάνη η εφαρμογή εξωτερικής θερμομόνωσης με χρήση μόνον ειδικών «θερμομονωτικών βαφών»;

Οι «θερμομονωτικές βαφές», δεν είναι επιλέξιμες για το Πρόγραμμα, επειδή τα υλικά αυτά κατατάσσονται στην κατηγορία των επιστρώσεων (coatings) και όχι των μονώσεων. Επιλέξιμη είναι η θερμομόνωση που αποτελείται από θερμομονωτικό υλικό με επικάλυψη είτε με συνθετικό επίχρισμα είτε με ελαφρά πετάσματα.

5.4 Είναι επιλέξιμη παρέμβαση η τοποθέτηση εξωτερικής θερμομόνωσης δαπέδου ισόγειας κατοικίας με υποκείμενο όροφο υπογείου (μη θερμαινόμενου χώρου);

Ναι, είναι επιλέξιμες και οι παρεμβάσεις θερμομόνωσης στην οροφή επάνω από υπόγειο (μη θερμαινόμενο χώρο).

5.5 Εξώπορτα διαμερίσματος σε επαφή με εξωτερικό αέρα, είναι επιλέξιμη δαπάνη;

Ναι, είναι επιλέξιμη.

5.6 Οι τέντες είναι επιλέξιμες στο Πρόγραμμα; Οι πέργκολες;

Η τοποθέτηση σταθερών ή κινητών συστημάτων σκίασης όπως για παράδειγμα οι τέντες και οι πέργκολες με πανί ή περσίδες εμπίπτουν στις επιλέξιμες παρεμβάσεις. Αντίθετα η αντικατάσταση υφιστάμενου τεντόπανου δεν είναι επιλέξιμη εκτός από την περίπτωση που αυτό είναι κατεστραμμένο και δεν λήφθηκε υπόψη η ύπαρξη της τέντας/τεντοπέργκολας κατά την έκδοση του Α' Π.Ε.Α.

5.7 Είναι επιλέξιμη η εγκατάσταση συστήματος θέρμανσης πετρελαίου ή φυσικού αερίου;

Στο πλαίσιο της μετάβασης σε ένα μοντέλο χαμηλών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, η εγκατάσταση συστημάτων θέρμανσης πετρελαίου ή φυσικού αερίου **δεν** είναι επιλέξιμη.

5.8 Η κατασκευή νέου τζακιού, είναι επιλέξιμη ως παρέμβαση; Η μετατροπή υφιστάμενου τζακιού σε ενεργειακό;

Όχι. Επιλέξιμη **δεν** είναι ούτε η κατασκευή νέου τζακιού ούτε η μετατροπή υφιστάμενου τζακιού, ανοιχτού θαλάμου καύσης, σε κλειστού θαλάμου καύσης (ενεργειακό).

5.9 Σε μια κατοικία που δεν έχει ηλιακό θερμοσίφωνα, είναι υποχρεωτική η τοποθέτησή του για να ενταχθεί γενικά στο πρόγραμμα;

Εφόσον στην κατοικία δεν υπάρχει ήδη εγκατεστημένο σύστημα παροχής ζεστού νερού χρήσης (ZNX) με χρήση ΑΠΕ, η τοποθέτηση ηλιακού συστήματος παροχής ZNX, είναι υποχρεωτική για την ένταξη μιας κατοικίας στο πρόγραμμα. Στην περίπτωση που η εγκατάσταση δεν είναι εφικτή, θα πρέπει να υπάρχει καταγεγραμμένη η σχετική τεκμηρίωση από τον Ενεργειακό Επιθεωρητή.

5.10 Οι παρεμβάσεις θερμομόνωσης που θα γίνουν σε ακίνητο, θα πρέπει να ακολουθούν τις απαιτήσεις του Κ.Εν.Α.Κ ως προς το συντελεστή θερμοπερατότητας U ή μας ενδιαφέρει μόνο η θερμική αντίσταση R; Θα πρέπει, δηλαδή, το U του δομικού στοιχείου (π.χ. τοίχου) να πληροί τις απαιτήσεις του Κ.Εν.Α.Κ;

Θα πρέπει να πληρούνται οι απαιτήσεις του Κ.Εν.Α.Κ ως προς τις τιμές του συντελεστή θερμοπερατότητας U των δομικών στοιχείων, όπως αυτές αναφέρονται στον Πίνακα «Γ.2: Μέγιστος επιτρεπόμενος συντελεστής θερμοπερατότητας δομικών στοιχείων, ανά κλιματική ζώνη, για υφιστάμενα κτίρια» του Κ.Εν.Α.Κ που έχει εγκριθεί με την απόφαση ΔΕΠΕΑ/οικ. 178581/30.06.2017, ΦΕΚ Β' 2367/12.07.2017.

5.11 Υπάρχουν προδιαγραφές για τα υλικά και τα συστήματα που θα εγκατασταθούν;

Κάθε παρέμβαση που υλοποιείται πρέπει να καλύπτει τις ελάχιστες απαιτήσεις του Κ.Εν.Α.Κ καθώς και τις πρόσθετες απαιτήσεις του Προγράμματος. Τα υλικά και τα συστήματα που θα χρησιμοποιηθούν για τις παρεμβάσεις πρέπει να φέρουν πιστοποίηση των ενεργειακών χαρακτηριστικών τους.

Ο Α' Ενεργειακός Επιθεωρητής θέτει τις απαιτήσεις για τα τεχνικά και ενεργειακά χαρακτηριστικά των υλικών και συστημάτων που απαιτούνται για την επίτευξη του ενεργειακού στόχου καθώς και την τήρηση της νομιμότητας. Υπενθυμίζεται πάντως ότι επιτρέπεται η τροποποίηση της δέσμης μέτρων που τελικά θα εφαρμοστούν στο ακίνητο εφόσον τηρούνται οι απαιτήσεις του προγράμματος. Σε κάθε περίπτωση ο τελικός έλεγχος της τήρησης όλων των απαιτήσεων του προγράμματος πραγματοποιείται από τον Β' Ενεργειακό Επιθεωρητή.

5.12 Τι προδιαγραφές πρέπει να έχει μία αντλία θερμότητας για να είναι επιλέξιμη στο Πρόγραμμα;

Επιλέξιμες είναι οι αντλίες θερμότητας που προβλέπονται στο κεφάλαιο 3 του Οδηγού Εφαρμογής του Προγράμματος, καλύπτουν τις ελάχιστες απαιτήσεις του Κ.Εν.Α.Κ. και φέρουν πιστοποίηση των ενεργειακών χαρακτηριστικών τους. Συγκεκριμένα οι αντλίες θερμότητας έχουν ελάχιστη απαίτηση ενεργειακής σήμανσης στους 55°C και η ονομαστική θερμική ισχύς, συμπεριλαμβανομένης της ονομαστικής θερμικής ισχύος κάθε συμπληρωματικού θερμαντήρα λαμβάνεται για το θερμότερο κλίμα. Α/Θ που δεν έχουν ενεργειακή σήμανση στους 55°C δεν είναι επιλέξιμες.

6. Πρόταση Παρεμβάσεων

6.1 Τι θα γίνει σε περίπτωση που το κόστος που αναγράφεται στην Πρόταση Παρεμβάσεων που θα υποβάλω υπερβαίνει τον ανώτατο επιλέξιμο προϋπολογισμό που αναφέρεται στον οδηγό εφαρμογής του προγράμματος;

Ο επιλέξιμος προϋπολογισμός θα προσαρμοστεί σύμφωνα με τον ανώτατο επιλέξιμο προϋπολογισμό του προγράμματος και ο Ωφελούμενος θα πρέπει να καταβάλει το επιπλέον κόστος με ίδια κεφάλαια αν αυτά προκύψουν κατά την ολοκλήρωση του έργου.

6.2 Υπάρχει ανώτατο όριο για κάθε επιλέξιμη παρέμβαση;

Όχι, δεν υπάρχουν ανώτατα όρια όσον αφορά την κοστολόγηση των επιλέξιμων παρεμβάσεων. Στην πρόταση παρεμβάσεων καταχωρούνται ενδεικτικά ποσά και ποσότητες για κάθε παρέμβαση βάσει προσφορών, όμως το συνολικό επιλέξιμο κόστος των παρεμβάσεων δεν μπορεί να ξεπερνά τον ανώτατο επιλέξιμο προϋπολογισμό όπως αυτός προκύπτει από το γινόμενο του 1,20 € επί το σύνολο της εκτιμώμενης ετήσιας εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh) που υπολογίζεται στο Α' Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης, και τις 35.000 €.

6.3 Μπορεί ο προτεινόμενος προϋπολογισμός της αίτησης που δηλώνεται σύμφωνα με την πρόταση παρεμβάσεων, να είναι μικρότερος τόσο από το ανώτατο όριο των 35.000, όσο και από το γινόμενο του 1,20 επί το σύνολο της εκτιμώμενης ετήσιας εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh);

Ναι, ο προτεινόμενος προϋπολογισμός της αίτησης μπορεί να είναι μικρότερος τόσο από το ανώτατο όριο των 35.000 €, όσο και από το γινόμενο του 1,20 επί το σύνολο της εκτιμώμενης ετήσιας εξοικονόμησης πρωτογενούς ενέργειας (kWh). Σε αυτή την περίπτωση, γίνεται αποδεκτός ο προϋπολογισμός που δηλώνεται από τον Ενεργειακό Επιθεωρητή.

Π.χ. Για μονοκατοικία 100m² και εκτιμώμενη ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας 300kWh/m² ο μέγιστος επιλέξιμος προϋπολογισμός δεν μπορεί να ξεπερνά το γινόμενο $1,20 \times 300\text{kWh/m}^2 \times 100\text{m}^2 = 36.000\text{€}$, ούτε όμως και το ανώτατο όριο των 35.000€. Οπότε ο ενεργειακός επιθεωρητής μπορεί να υποβάλει 35.000€ ή χαμηλότερο προϋπολογισμό ανάλογα με τις ανάγκες του.

Π.χ. Για μονοκατοικία 100m² και εκτιμώμενη ετήσια εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας 200kWh/m² ο μέγιστος επιλέξιμος προϋπολογισμός δεν μπορεί να ξεπερνά το γινόμενο $1,20 \times 200\text{kWh/m}^2 \times 100\text{m}^2 = 24.000\text{€}$, ούτε όμως και το ανώτατο όριο των 35.000€. Οπότε ο ενεργειακός επιθεωρητής μπορεί να υποβάλει 24.000€ ή χαμηλότερο προϋπολογισμό ανάλογα με τις ανάγκες του.

6.4 Σε περίπτωση που χρειάζεται να αλλάξει η πρόταση (συνδυασμός παρεμβάσεων) για ενεργειακή αναβάθμιση που έχει καταγραφεί στο Α΄ ΠΕΑ, ποια είναι η διαδικασία που ακολουθείται;

Η υποβολή της αίτησης ενέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης του Ν.1599/1986 και συνεπώς θα πρέπει να παρουσιάζει ορθά δεδομένα. Το προτεινόμενο σενάριο του Α΄ ΠΕΑ θα πρέπει να βασίζεται στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά της υφιστάμενης κατάστασης της κατοικίας. Αντίστοιχα, κατά την ολοκλήρωση του έργου στο Β΄ ΠΕΑ θα καταγράφονται οι παρεμβάσεις που πραγματοποιήθηκαν, ανεξάρτητα αν υπάρχουν τροποποιήσεις από το προτεινόμενο σενάριο ή όχι. Σε κάθε περίπτωση με τις τελικές υλοποιημένες παρεμβάσεις θα πρέπει να επιτυγχάνεται ο ελάχιστος ενεργειακός στόχος του Προγράμματος καθώς και το απαιτούμενο ποσοστό εξοικονόμησης ενέργειας σε σχέση με το Α΄ ΠΕΑ (βλ. ενότητα. 7.4 Οδηγού Εφαρμογής του Προγράμματος).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΕΧΝΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

7. Φορολογικά Στοιχεία

7.1 Είμαι έγγαμος όμως με την σύζυγό μου υποβάλαμε χωριστές φορολογικές δηλώσεις για το 2023. Το εισόδημα νοείται ως ατομικό ή ως οικογενειακό;

Εφόσον ο αιτών είναι έγγαμος, ανεξάρτητα εάν υπέβαλε ή όχι χωριστή φορολογική δήλωση με τον/την σύζυγο, το εισόδημα νοείται ως οικογενειακό. Το ίδιο ισχύει και για τα Μέλη Συμφώνου Συμβίωσης.

7.2 Σε περίπτωση που κάποιος/α είναι χήρος/χήρα, το εισόδημα νοείται ως ατομικό ή ως οικογενειακό; Τι συμβαίνει σε περίπτωση μονογονεϊκής οικογένειας με εξαρτώμενα τέκνα;

Σε περίπτωση χηρείας, ο αιτών δηλώνει άγαμος και το «εισόδημα» θεωρείται ως ατομικό εισόδημα.

Εφόσον όμως υπάρχουν εξαρτώμενα τέκνα, θεωρείται μονογονεϊκή οικογένεια. Στην περίπτωση αυτή, το εισόδημα του ενδιαφερόμενου συν το τυχόν εισόδημα των τέκνων λογίζεται ως οικογενειακό και βάσει αυτού πραγματοποιείται η κατάταξή του στις κατηγορίες κινήτρων του Προγράμματος.

7.3 Αλλάζει το όριο οικογενειακού εισοδήματος αν υπάρχουν παιδιά;

Όχι. Η κατηγορία επιχορήγησης στην οποία εντάσσεται κάποιος πολίτης εξαρτάται μόνο από το συνολικό εισόδημα. Στο εισόδημα προσμετρούνται το Συνολικό Δηλωθέν εισόδημα, τα Απαλλασσόμενα και Αυτοτελή Φορολογούμενα εισοδήματα καθώς και η Προστιθέμενη Διαφορά Αντικειμενικών Δαπανών, όλων των μελών της οικογένειας του αιτούντος.

7.4 Τι ισχύει με τους φορολογικά μη υπόχρεους; Ποιοι είναι φορολογικά μη υπόχρεοι;

Η «μη υποχρέωση υποβολής φορολογικής δήλωσης» προκύπτει από τις ισχύουσες διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος (Ν.4172/2013).

Τίθεται υπόψη ότι από εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο και ανάλογα με την χρήση αυτού παράγεται είτε πραγματικό είτε «τεκμαρτό» εισόδημα και κατά κανόνα, στην περίπτωση κύριας κατοικίας, προκύπτει υποχρέωση υποβολής εντύπων Ε1 για τα εισοδήματα (και Ε2 για την περίπτωση δωρεάν παραχώρησης/ενοικίασης).

Στο δικτυακό τόπο της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) <https://www.aade.gr/egkyklioikai-arofaseis/deaf-1138225-ex-2018> υπάρχει αναρτημένη εγκύκλιος και σχετικό υπόδειγμα Υπεύθυνης Δήλωσης, που αφορά φορολογούμενους οι οποίοι δεν είναι υπόχρεοι σε υποβολή δήλωσης φορολογίας εισοδήματος. Σύμφωνα με την εγκύκλιο η Υπεύθυνη Δήλωση πρέπει να φέρει βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του δηλούντος.

7.5 Πως δηλώνονται τα εισοδήματα εξωτερικού που είναι σε άλλο νόμισμα;

Στο πρόγραμμα θα πρέπει να δηλωθούν τα εισοδήματα σε ΕΥΡΩ. Για την ισοτιμία θα ισχύει ότι ισχύει την τελευταία μέρα του έτους για το οποίο δηλώνεται το εισόδημα εξωτερικού.

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

8. Χρηματοδοτικό Σχήμα - Θέματα Τραπεζών

8.1 Σε ποιο στάδιο του προγράμματος επιλέγω χρηματοδοτικό σχήμα;

Μετά την κατάρτιση των οριστικών πινάκων, δίνεται το δικαίωμα των εγκεκριμένων αιτήσεων της εισοδηματικής **κατηγορίας 2** να προχωρήσουν στην επιλογή χρηματοδοτικού σχήματος εντός διαστήματος **(10) δέκα ημερών**, εάν παρέλθει το διάστημα αυτό άπρακτο ο αιτών έχει τη δυνατότητα να προχωρήσει μόνο με ίδια κεφάλαια. Επισημαίνεται ότι δυνατότητα να αιτηθούν την ιδιωτική τους συμμετοχή με δάνειο έχουν μόνο οι ωφελούμενοι της εισοδηματικής κατηγορίας 2. Οι ωφελούμενοι της εισοδηματικής **κατηγορίας 1** υποχρεούνται να εξασφαλίσουν την κάλυψη της ιδιωτικής τους συμμετοχής **αποκλειστικά μέσω ιδίων κεφαλαίων**.

8.2 Για τη λήψη δανείου θα τίθενται από την εκάστοτε τράπεζα που συμμετέχει στο πρόγραμμα επιπλέον προϋποθέσεις;

Τίθενται προϋποθέσεις, στο πλαίσιο της πιστοληπτικής αξιολόγησης που διενεργεί η κάθε τράπεζα για τη χορήγηση δανείου.

8.3 Οι ιδιώτες που έχουν μπει στον Τειρεσία μπορούν να συμμετάσχουν στο συγκεκριμένο πρόγραμμα;

Για τη λήψη του δανείου θα ακολουθείται η προβλεπόμενη διαδικασία πιστοληπτικής αξιολόγησης που διενεργεί η κάθε τράπεζα. Σημειώνεται ότι ο ενδιαφερόμενος έχει τη δυνατότητα κατά το στάδιο επιλογής χρηματοδοτικού σχήματος να κάνει αμετάκλητη δήλωση για μη λήψη δανείου και να προχωρήσει την αίτηση σε κατάσταση «προς υπαγωγή».

8.4 Γιατί στη δανειακή σύμβαση που κλήθηκα να υπογράψω αναγράφεται μεγαλύτερο ποσό δόσεων από αυτό που υπολογίζεται από το Πρόγραμμα; Επιβάλλονται επιπλέον τόκοι τους οποίους καλούμαι να καλύψω;

Δεν επιβάλλονται επιπλέον τόκοι. Επειδή όμως στην περίπτωση τραπεζικού δανεισμού δίδεται η δυνατότητα προκαταβολής στους προμηθευτές, τότε η προκαταβολή αυτή είναι έντοκη, με τους τόκους να βαρύνουν τον Ωφελούμενο κι εφόσον μετά την ολοκλήρωση του φυσικού αντικείμενου του έργου κριθεί ότι δικαιούται των Κινήτρων του Προγράμματος, το αντίστοιχο ποσό τόκων που έχει καταβάλει ο Ωφελούμενος, μετά από έλεγχο και έγκριση θα πιστωθεί στον καταθετικό του λογαριασμό. Τέλος, υπάρχει επιβάρυνση που ανέρχεται σε ποσοστό 0,12% (Ν. 128/22-28.8.1975 - ΦΕΚ Α' 178).

8.5 Τι ισχύει με τα εμβάσματα σε άλλη τράπεζα;

Το κόστος εμβάσματος δεν καλύπτεται από το Πρόγραμμα. Σε περίπτωση όπου ο λογαριασμός του συνεργάτη του ωφελουμένου (προμηθευτή, μηχανικού,

συμβούλου) είναι σε άλλη τράπεζα, θα πρέπει ο ωφελούμενος να έχει φροντίσει να υπάρχουν στον λογαριασμό του τα απαιτούμενα χρήματα για την κάλυψη του εμβάσματος. Σε διαφορετική περίπτωση, δεν θα είναι δυνατή η εκτέλεση της συναλλαγής του.

8.6 Όλοι οι ωφελούμενοι μπορούν να αιτηθούν το ποσό της ιδιωτικής τους συμμετοχής για δάνειο;

Όχι, οι ωφελούμενοι της εισοδηματικής κατηγορίας 1 (ατομικό εισόδημα κάτω των 5.000 ευρώ ή οικογενειακό εισόδημα κάτω των 10.000 ευρώ) υποχρεούνται να εξασφαλίσουν την κάλυψη της ιδιωτικής τους συμμετοχής αποκλειστικά μέσω ιδίων κεφαλαίων.

8.7 Το δάνειο που μπορεί να αιτηθεί ο ωφελούμενος στα πλαίσια του προγράμματος είναι άτοκο;

Όχι, το δάνειο περιλαμβάνει 7,5% σταθερό επιτόκιο το οποίο όμως επιδοτείται πλήρως.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΣΕ
ΤΕΧΝΙΚΟ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΤΗΡΙΟ
ΕΛΛΑΔΑΣ

HDB
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ελλάδα 2.0
ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

9. Ενεργειακοί Επιθεωρητές

9.1 Που μπορώ να βρω ενεργειακό επιθεωρητή;

Στην ιστοσελίδα [ΥΠΕΚΑ - Μητρώο Προσωρινών Ενεργειακών Επιθεωρητών & Αρχείο Ενεργειακών Επιθεωρήσεων](#), μπορείτε να αναζητήσετε στο μητρώο των ενεργειακών επιθεωρητών ανά περιφερειακή ενότητα και δήμο, ενεργειακό επιθεωρητή ή εταιρεία που παρέχει υπηρεσίες ενεργειακών επιθεωρήσεων.

9.2 Υπάρχουν περιορισμοί στην επιλογή Ενεργειακών Επιθεωρητών;

Η συμμετοχή Ενεργειακού Επιθεωρητή:

1. σε τακτοποίηση μέρους κτιρίου/κτιριακής μονάδας,
2. σε έκδοση βεβαίωσης νομιμότητας κτιρίου/κτιριακής μονάδας και
3. σε έκδοση Μικρής Κλίμακας Εργασιών σε κτίριο/κτιριακής μονάδας

δεν αποτελεί ασυμβίβαστο για την έκδοση Π.Ε.Α. σε αυτό, δηλ. δεν συγκαταλέγεται στις περιπτώσεις του άρθρου 53., εδάφιο α), του Ν.4409/2016, εκτός εάν η συμμετοχή συμπεριλαμβάνει και την επίβλεψη ή/ και τη σύνταξη μελετών, σύμφωνα με τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις. Δηλαδή, εάν π.χ. σε κάποια κατηγορία απαιτείται από την πολεοδομία για την έκδοση Μικρής Κλίμακας Εργασιών σύνταξη μελέτης ή/ και επίβλεψη εργασιών τότε ισχύει το ασυμβίβαστο.

Επιπλέον, υπενθυμίζουμε ότι σύμφωνα με την παράγραφο 1., εδάφια α) και β), του άρθρου 53 του Ν.4409/2016 (ΦΕΚ Α' 136), «Απαγορεύεται η διενέργεια ενεργειακής επιθεώρησης από Ενεργειακό επιθεωρητή σε κτίριο ή κτιριακή μονάδα, εφόσον: α) συμμετείχε στη μελέτη, κατασκευή, επίβλεψη, συντήρηση, ο ίδιος ή νομικό πρόσωπο του οποίου είναι μέλος ή εταίρος ή υπάλληλος, β) έχει δικαίωμα κυριότητας, νομής ή κατοχής, ο ίδιος, ή ο σύζυγος ή συγγενής του έως β' βαθμού».

Σημειώνεται ότι τα «Ασυμβίβαστα Ενεργειακών Επιθεωρητών», που περιγράφονται στο άρθρο 53 του Ν.4409/2016, αφορούν περιορισμούς στη δυνατότητα διενέργειας ενεργειακών επιθεωρήσεων και όχι στη συμμετοχή σε οποιασδήποτε άλλη μορφής έκδοσης αδειάς για το κτίριο/κτιριακή μονάδα κατόπιν της έκδοσης Πιστοποιητικού Ενεργειακής Απόδοσης (Π.Ε.Α.).

9.3 Ποιος είναι υπεύθυνος για τη διενέργεια της Β' Ενεργειακής Επιθεώρησης; Αναλαμβάνω εγώ την εύρεση του επιθεωρητή;

Μετά την ολοκλήρωση των παρεμβάσεων, διενεργείται η Β' Ενεργειακή Επιθεώρηση, και εκδίδεται το Β' ΠΕΑ (Πιστοποιητικό Ενεργειακής Απόδοσης) όπου γίνεται ο έλεγχος επίτευξης του ενεργειακού στόχου. Ο Ενεργειακός Επιθεωρητής που θα διενεργήσει τη δεύτερη επιθεώρηση πρέπει υποχρεωτικά να είναι διαφορετικός από αυτόν που εξέδωσε το Α' ΠΕΑ. Η επιλογή του επιθεωρητή γίνεται μέσω δημόσιας κλήρωσης, η οποία διεξάγεται από το Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδος (Τ.Ε.Ε.), σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία περί ασυμβίβαστου.

10. Τρόποι Πληρωμής Προγράμματος

10.1 Με ποιο τρόπο θα πρέπει να πληρώνω τους επαγγελματίες; Μπορώ με μετρητά;

Όχι. Η πληρωμή με μετρητά, παρά την ύπαρξη αποδεικτικού είσπραξης, δεν είναι αποδεκτή σε καμία περίπτωση. Όλες οι συναλλαγές θα πρέπει να γίνονται αποκλειστικά τραπεζικά και πάντα με αιτιολογία τις ανάγκες του Προγράμματος "Εξοικονομώ 2025", ενώ θα πρέπει να προκύπτει ότι η πληρωμή έγινε από τον ωφελούμενο καθώς και ποιος τα έλαβε, με ποια ιδιότητα, και για ποιο σκοπό.

10.2 Μπορώ να πληρώσω δαπάνες του Προγράμματος με πιστωτική κάρτα και να εξοφλήσω το ποσό με δόσεις;

Ναι, οι πληρωμές με πιστωτική κάρτα είναι επιλέξιμες.

10.3 Θα πρέπει να δώσω από τώρα χρήματα κάπου και θα μπορώ να τα λάβω από το Πρόγραμμα μετά;

Καταρχήν δικαίωμα να λάβετε τα κίνητρα του Προγράμματος, θα αποκτήσετε μόνον από τη στιγμή που η αίτηση σας θα υπαχθεί στο Πρόγραμμα και μετά.

Πληρωμές που διενεργεί ο ωφελούμενος είναι επιλέξιμες εφόσον διενεργήθηκαν μετά την ημερομηνία επιλεξιμότητας δηλαδή μετά την έκδοση του Α ΠΕΑ και μετά την 1/1/2022, με εξαίρεση την πληρωμή του Α ΠΕΑ η οποία μπορεί να προηγείται την έκδοσής του, τηρουμένων τα προβλέψεων της παραγράφου 2.4 του Οδηγού εφαρμογής του προγράμματος.

Μετά από την υποβολή της αίτησης, εφόσον αυτή κριθεί επιλέξιμη, θα πρέπει ο αιτών να καλύψει ο ίδιος το κόστος της Ηλεκτρονικής Ταυτότητας.

Μετά την υπαγωγή στο Πρόγραμμα, ο αιτών θα κληθεί να δώσει μόνο την Ίδια Συμμετοχή του (είτε με Ίδια Κεφάλαια είτε με δάνειο για τους ωφελούμενους της εισοδηματικής κατηγορίας 2 που δύναται να αιτηθούν δάνειο) στους προμηθευτές, και να καλύψει το κόστος του Β' Ενεργειακού Πιστοποιητικού.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση και τον έλεγχο της αίτησης, ο αιτών θα λάβει τα επιλέξιμα κόστη για τα δύο ενεργειακά πιστοποιητικά και την Ηλεκτρονική Ταυτότητα, με την προσκόμιση της Απόδειξης Πληρωμής της παρεχόμενης υπηρεσίας, μαζί με το αποδεικτικό τραπεζικής πληρωμής.

10.4 Μπορώ να ζητήσω να λάβει ο Προμηθευτής μου τα χρήματα της επιχορήγησης σε δύο διαφορετικούς τραπεζικούς λογαριασμούς/ IBAN;

Όχι. Το σύστημα επιτρέπει την εκταμίευση της επιχορήγησης ανά αίτηση κάθε φορά σε έναν λογαριασμό ανά Προμηθευτή. Δίνεται όμως η δυνατότητα τμηματικής καταβολής της προκαταβολής επιχορήγησης.

10.5 Μπορώ να τροποποιήσω τα στοιχεία των Προμηθευτών που είχα αρχικά επιλέξει;

Είναι δυνατή η αλλαγή Προμηθευτών. Η διαδικασία και το στάδιο που είναι αυτό εφικτό περιγράφονται στο σχετικό τεχνικό εγχειρίδιο του πληροφοριακού συστήματος.

10.6 Σε αίτηση στην οποία έχει δοθεί στους προμηθευτές η προκαταβολή, μπορεί να γίνει αλλαγή στους προμηθευτές (χωρίς να αλλάζουν τα ποσά στις δαπάνες); Τι γίνεται με την προκαταβολή που έχει δοθεί;

Ο τελικός αποδέκτης των ωφελημάτων του Προγράμματος είναι ο ωφελούμενος, ο οποίος με εντολή που φέρει ισχύ υπεύθυνης δήλωσης διοχετεύει τις προκαταβολές στους προμηθευτές που έχει επιλέξει. Συνεπώς, στην περίπτωση επιστροφής προκαταβολών, ο ωφελούμενος φέρει την ευθύνη να εξασφαλίσει την ορθή επιστροφή των ωφελημάτων. Για παράδειγμα, εάν ένας προμηθευτής αρνηθεί να επιστρέψει τα χρήματα, ο ωφελούμενος υποχρεούται να αναλάβει την υποχρέωση να καλύψει ο ίδιος την επιστροφή της προκαταβολής.

Εφόσον έχει δοθεί προκαταβολή στους προμηθευτές και κάποιοι ή όλοι οι προμηθευτές που έλαβαν την προκαταβολή θα αλλάξουν, θα πρέπει:

- 1) Οι προμηθευτές που θα αλλάξουν, να επιστρέψουν την προκαταβολή που έλαβαν στην τράπεζα (στο λογαριασμό από όπου την έλαβαν).
- 2) Ο ωφελούμενος να αλλάξει στο πληροφοριακό σύστημα τους προμηθευτές και να δηλώσει τους νέους με τα στοιχεία τους. Το ποσό της επιστροφής επιμερίζεται στη νέα λίστα προμηθευτών.

10.7 Γίνεται ο Προμηθευτής μου να καταχωρηθεί στο σύστημα και ως Σύμβουλος Έργου για την αίτησή μου; Απαιτείται κάποια ενέργεια από μέρους μου;

Γίνεται, αρκεί ο προμηθευτής να εγγραφεί στο πληροφοριακό σύστημα και να καταχωρήσει τα στοιχεία που απαιτούνται κάθε φορά για τον επιθυμητό ρόλο. Εφόσον η παραπάνω διαδικασία έχει πραγματοποιηθεί ορθά, ο ωφελούμενος θα μπορεί να καταχωρήσει, χωρίς πρόβλημα, το ίδιο πρόσωπο και για τους δύο ρόλους. Το ίδιο ισχύει και για τους υπόλοιπους ρόλους, με την προϋπόθεση πάντα της ορθής χρήσης τους σχετικά με το ασυμβίβαστο αυτών.

10.8 Είμαι ωφελούμενος του Προγράμματος και παράλληλα προμηθευτής. Υπάρχει πρόβλημα επιλεξιμότητας;

Βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, επιτρέπεται η ταυτόχρονη ιδιότητα του ωφελούμενου και του προμηθευτή στο πλαίσιο του προγράμματος "Εξοικονομώ", υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι διατάξεις του Κώδικα ΦΠΑ και οι γενικές φορολογικές υποχρεώσεις. Αυτό περιλαμβάνει την ορθή έκδοση παραστατικών με τον αναλογούντα ΦΠΑ, την έγκαιρη απόδοση του ΦΠΑ στο κράτος, την ακριβή

καταχώριση των συναλλαγών στις φορολογικές δηλώσεις, καθώς και την αποφυγή καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων, όπως η αυτοτιμολόγηση. Με την πλήρη συμμόρφωση στις προβλεπόμενες διατάξεις, δεν τίθεται ζήτημα επιλεξιμότητας.

10.9 Είναι απαραίτητο να επισυναφθούν ηλεκτρονικά στην αίτηση οι προσφορές;

Οι προσφορές από προμηθευτές/αναδόχους δεν επισυνάπτονται στην αίτηση. Το κόστος των παρεμβάσεων καταχωρείται στον σχετικό πίνακα κατά την υποβολή της αίτησης (βλ. Παραρτήματα II και IV).

10.10 Θα πρέπει να πληρώσω εγώ τον Σύμβουλο Έργου;

Όχι, δεν έχετε αυτή την υποχρέωση. Η αμοιβή του Συμβούλου Έργου δικαιολογείται από το Πρόγραμμα ως ένα καθορισμένο ποσό, αλλά ο Σύμβουλος θα πρέπει στο τέλος της υπηρεσίας του να εκδώσει παραστατικό "επί πιστώσει" και έπειτα θα πληρωθεί απευθείας από το Πρόγραμμα.

10.11 Σε αίτηση που έχει δοθεί προκαταβολή σε προμηθευτές και αυτοί δε μεταβάλλονται αλλά επιθυμώ την ανακατανομή των ποσών τι πρέπει να γίνει;

Εφόσον προμηθευτής έλαβε μεγαλύτερο ποσό προκαταβολής από αυτό που επιθυμείτε θα πρέπει:

- Ο προμηθευτής αυτός να επιστρέψει **ΜΟΝΟ** το υπερβάλλον ποσό προκαταβολής που έλαβε (στο λογαριασμό από όπου έλαβε) και να διατηρήσει το ποσό που επιθυμείτε
- Ο ωφελούμενος να μεταβάλλει τα ποσά προκαταβολών στο πληροφοριακό σύστημα απομειώνοντας το ποσό στον προμηθευτή που επέστρεψε και προσαυξάνοντας το ποσό σε προμηθευτή που επιθυμεί να λάβει επιπλέον χρήματα.

11. Ολοκλήρωση Έργου – Έκδοση Παραστατικών

11.1 Στην περίπτωση που κατά τη 2η ενεργειακή επιθεώρηση διαπιστωθεί ότι δεν έχει επιτευχθεί ο ενεργειακός στόχος του Προγράμματος, ο Ωφελούμενος θα δικαιούται επιχορήγησης από το πρόγραμμα;

Τα κίνητρα καταβάλλονται μόνον εφόσον επιτευχθεί ο ενεργειακός στόχος του Προγράμματος. Σε περίπτωση που κατά την 2^η ενεργειακή επιθεώρηση διαπιστωθεί ότι δεν επιτυγχάνεται ο ενεργειακός στόχος (3 ενεργειακές κατηγορίες σε σχέση με την κατάταξη στο Α ΠΕΑ, εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας σε ποσοστό άνω του 30%) ο ωφελούμενος διατηρεί τη δυνατότητα για επιπλέον παρεμβάσεις εξοικονόμησης και καταχώρισης Β' ΠΕΑ με επιτευχθείσα εξοικονόμηση που θα εντάσσεται στα άνω ενεργειακά όρια.

11.2 Είναι υποχρεωτική η έκδοση βεβαίωσης άρθρου 30 του Ν.4495/17 στις περιπτώσεις όπου πραγματοποιείται η έκδοση αδειών/εγκρίσεων ή εκπόνησης μελετών που απαιτούνται από την κείμενη νομοθεσία για την υλοποίηση παρεμβάσεων;

Όχι, στις περιπτώσεις που πραγματοποιείται η έκδοση αδειών/εγκρίσεων ή εκπόνησης μελετών που απαιτούνται από την κείμενη νομοθεσία για την υλοποίηση παρεμβάσεων (Έγκριση Εργασιών Μικρής Κλίμακας, Μελέτη Θέρμανσης κλπ) δεν απαιτείται έκδοση βεβαίωσης άρθρου 30 του Ν.4495/17. Εφόσον δεν εκδοθεί οποιαδήποτε άλλη άδεια/έγκριση ή μελέτη, τότε είναι υποχρεωτική η έκδοση βεβαίωσης άρθρου 30 του Ν.4495/17.

11.3 Υπάρχει πρόβλημα εάν τελικά φέρω παραστατικά δαπανών με διαφορετική τιμή από αυτή που είχε συμπληρωθεί στην αίτησή μου (Πρόταση Παρεμβάσεων) και που είχε εγκριθεί;

Τα ποσά ανά υποκατηγορία παρέμβασης που έχουν δηλωθεί στην αίτηση και εγκριθεί με την Απόφαση Υπαγωγής μπορούν να τροποποιηθούν, αλλά θα πρέπει να τηρηθεί ο ανώτατος επιλέξιμος προϋπολογισμός που ορίζεται στην απόφαση υπαγωγής σας και στον Οδηγό Εφαρμογής του Προγράμματος. Όσον αφορά τις δαπάνες των ενεργειακών επιθεωρήσεων, της έκδοσης Ηλεκτρονικής Ταυτότητας Κτιρίου, του συμβούλου έργου και των μελετών/εγκρίσεων κ.λπ., μπορούν να τροποποιηθούν, αλλά δεν επιτρέπεται η υπέρβαση, ανά περίπτωση, του ανώτατου ορίου του Προγράμματος για τις δαπάνες αυτές καθώς και του συνολικού ποσού που έχει εγκριθεί με την απόφαση υπαγωγής. Σε περίπτωση που υπάρχει υπέρβαση του εγκεκριμένου συνολικού επιλέξιμου προϋπολογισμού, τότε το επιπλέον κόστος θα πρέπει να καλυφθεί από τον Ωφελούμενο. Στην περίπτωση που το κόστος με βάση τα παραστατικά υπολείπεται του επιλέξιμου προϋπολογισμού, το τελικό επιλέξιμο κόστος (συνολικό και παρεμβάσεων) προσαρμόζεται στο κόστος που αναγράφεται στα παραστατικά δαπανών.

11.4 Είμαι ωφελούμενος του Προγράμματος και παράλληλα έχω ατομική επιχείρηση. Μπορούν τα παραστατικά να εκδοθούν στην ατομική μου επιχείρηση, δηλαδή στον ΑΦΜ μου ως επαγγελματίας/επιτηδεύματίας;

Τα παραστατικά δαπάνης **δεν** μπορούν να εκδοθούν σε ατομική επιχείρηση. Τα παραστατικά δαπάνης θα πρέπει στα στοιχεία επαγγέλματος του λήπτη του παραστατικού να έχουν την ένδειξη «Ιδιώτης». (κεφ. 7.4 του Οδηγού Εφαρμογής).

11.5 Με βάση την Απόφαση Υπαγωγής ο Ωφελούμενος έχει την υποχρέωση διατήρησης του έργου για 5 έτη από την τελική εκταμίευση του δανείου ή/και της επιχορήγησης από το Πρόγραμμα της «άμεσης ενίσχυσης». Έχει δικαίωμα να μεταβιβάσει το ακίνητο; Η ανωτέρω υποχρέωση μεταφέρεται στο νέο ιδιοκτήτη και με ποιο τρόπο;

Ο ωφελούμενος φυσικά και έχει δικαίωμα να μεταβιβάσει το ακίνητο. Αν όμως η μεταβίβαση γίνει πριν από την ολοκλήρωση του έργου, χάνει το δικαίωμα των ωφελημάτων του Προγράμματος, δηλαδή δεν μπορεί να συνεχίσει η αίτηση με άλλον ιδιοκτήτη. Σε περίπτωση που το ακίνητο μεταβιβαστεί μετά την ολοκλήρωση του έργου, ο νέος ιδιοκτήτης θα πρέπει να αποδεχτεί τις υποχρεώσεις που προκύπτουν λόγω της υπαγωγής της κατοικίας στο Πρόγραμμα και αναφέρονται στην παράγραφο 8.3 του Οδηγού Εφαρμογής του Προγράμματος (π.χ όλα τα πρωτότυπα δικαιολογητικά και τα πρωτότυπα παραστατικά στοιχεία των δαπανών του έργου τηρούνται από τον Ωφελούμενο καθ' όλη τη διάρκεια του έργου, αλλά και στη συνέχεια για πέντε (5) έτη για τις περιπτώσεις ιδιοκατοίκησης ή δέκα (10) έτη για τις περιπτώσεις ενοικίασης/δωρεάν παραχώρησης, από την ημερομηνία τελικής εκταμίευσης των ωφελημάτων. Οι υποχρεώσεις θα πρέπει να αναφέρονται στο σχετικό συμβόλαιο (αγοραπωλησίας, γονικής παροχής, κ.λπ.).

11.6 Σε κατοικία η οποία έχει επιλεγεί στο πρόγραμμα «Εξοικονομώ 2025» ο ιδιοκτήτης - ωφελούμενος απεβίωσε. Τι μπορούν να κάνουν οι κληρονόμοι του για να ολοκληρωθεί η διαδικασία χωρίς να χαθούν τα κίνητρα του προγράμματος;

Θα πρέπει άμεσα να ενημερωθεί ο φορέας υλοποίησης του προγράμματος από τους εγγύτερους συγγενείς, με την αποστολή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του πιστοποιητικού θανάτου. Μετά τις νόμιμες διαδικασίες περί κληρονομικής διαδοχής, σύμφωνα με τα οριζόμενα της παραγράφου 5.9, ο νόμιμος κληρονόμος που δέχεται να αναλάβει την αίτηση θα προσκομίσει τα σχετικά δικαιολογητικά μεταβίβασης του ακινήτου σε αυτόν καθώς και υπεύθυνη δήλωση ότι αποδέχεται τον ορισμό του ως διάδοχος της αίτησης και (σε περίπτωση πολλών κληρονόμων) πως έχει την συγκατάθεσή τους. Επίσης, θα πρέπει να φροντίσει για την εγγραφή του ως χρήστης στο πληροφοριακό σύστημα του Προγράμματος.

Ο διάδοχος θα είναι υποχρεωμένος να χρησιμοποιήσει, για τους σκοπούς του προγράμματος, την τράπεζα που έχει ήδη επιλεγεί στην αίτηση από τον

ωφελοόμενο. Τυχόν αλλαγή του επιλεγμένου διαδόχου θα γίνεται μέσω του Φορέα Υλοποίησης του Προγράμματος.

Ο διάδοχος δύναται να είναι ταυτόχρονα και ωφελοόμενος σε άλλη κατοικία στο τρέχον Πρόγραμμα.

Ο διάδοχος με την αποδοχή του ορισμού του ως νέος ωφελοόμενος οφείλει να αποδέχεται όλες τις υποχρεώσεις που προκύπτουν λόγω της υπαγωγής της κατοικίας στο Πρόγραμμα της παρ. 8.3.

Το χρονικό διάστημα από τη δήλωση αποβίωσης και μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαδοχής εξαιρείται από τις τυχόν προθεσμίες του έργου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

ΤΕΧΝΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΕΛΛΑΔΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ
ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Με τη χρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU